

Innovatie naar groen

Gewasbescherming steeds duurzamer

Gewasbescherming wordt steeds groener en duurzamer. Dit proces is al geruime tijd volop aan de gang. Duurzaamheid krijgt op dit moment veel maatschappelijke aandacht. Een goede reden voor Nefyto om de komende jaarvergadering, die plaatsvindt op 16 december 2014, te wijden aan het thema 'innovatie naar groen'.

De laatste jaren is in Nefyto Bulletin veel gepubliceerd over groene en duurzame gewasbeschermingsmiddelen. Dat is een logisch gevolg van het feit dat in het pakket gewasbeschermingsmiddelen dat de Nefyto-deelnemers op de markt brengen, biologische en laag-risico middelen een steeds prominenter plaats innemen.

Voor alle bij Nefyto aangesloten bedrijven is duurzaamheid een belangrijk en dagelijks thema. Voor een industrie die zichzelf serieus neemt en die verder wil in de 21e eeuw, is duurzaamheid een voorwaarde bij alles wat zij doet, ontwikkelt en produceert.

Dat geldt ook voor de gewasbeschermingsindustrie. Sterker nog, juist voor deze industrie. Om meerdere redenen. De gewasbescherming is nauw verbonden met voedselproductie. Daarmee levert gewasbescherming een cruciale bijdrage aan de voedselvoorziening, voor een wereldbevolking die de komende decennia aanzienlijk zal groeien. Duurzaamheid kan alleen gepaard gaan met genoeg voedsel van voldoende kwaliteit voor iedereen.

Tegelijk kunnen gewasbeschermingsmiddelen worden ervaren als bedreigend voor duurzaamheid, door hun eigenschappen. Dit besef is er al sinds jaren, bij overheid, burger en industrie. Dat heeft zich vertaald in strenge eisen aan deze middelen, volop aandacht voor zorgvuldig en

verantwoord gebruik en een toenemende investering door de industrie in de ontwikkeling van groene en laag-risico middelen.

Al volop aan de gang

Onder meer in Nefyto Bulletin 2013/2 is uitgebreid aandacht besteed aan groene gewasbeschermingsmiddelen. Een rondje langs de Nefyto-deelnemers liet zien dat deze industrie volop bezig is groene middelen te ontwikkelen en op de markt te brengen. Ook in het vorige Nefyto Bulletin, over het bezoek van

Voor de industrie is duurzaamheid een belangrijk thema

Tweede Kamerlid Helma Lodders aan de Aardappeldemodag, is een aantal nieuwe, groene middelen de revue gepasseerd.

De moederbedrijven van enkele Nefyto-deelnemers hebben bedrijven overgenomen die gespecialiseerd zijn in groene gewasbeschermingsmiddelen en natuurlijke vijanden. Door deze overnames, en het daarmee gepaarde gaande samenbrengen van kennis, kan de ontwikkeling richting groen en duurzaam nog sneller gaan. Kortom, vergroening is een proces dat binnen de gewasbeschermingsindustrie al geruime

Een belangrijke bijdrage aan duurzaamheid wordt geleverd door zorgvuldig gebruik van middelen, dus ook van chemische gewasbeschermingsmiddelen.

tijd volop aan de gang is. Dat wordt mede ondersteund door het feit dat Nefyto één van de ondertekenaars is van de Green Deal groene gewasbeschermingsmiddelen, een initiatief van het ministerie van Economische Zaken.

Overgang kost tijd

Deze innovatie naar groen en duurzaam is een positieve en belangrijke ontwikkeling, waarin echter wel belemmeringen zijn. Een belangrijke belemmering ligt in het toelatingsbeleid, de daaruit voortvloeiende regelgeving en de uitvoering daarvan. Zo blijkt de zonale procedure vooralsnog niet goed te werken en levert het niet de gewenste versnelling van toelatingen op. De Europese regelgeving voor de toelating van biologische en laag-risico gewasbeschermingsmiddelen is nog steeds niet

goed uitgewerkt. Dit resulteert in een enorme vertraging in de toelating van innovatieve, groene middelen en zet een rem op de ontwikkeling naar duurzaamheid.

Ook is het goed om te beseffen dat de overgang naar meer groene gewasbeschermingsmiddelen tijd kost, omdat ook deze middelen (net als chemische gewasbeschermingsmiddelen) een lange ontwikkelingsstijd vergen. Telers hebben een voldoende breed effectief middelenpakket nodig. Het afstoten van bestaande chemische middelen, bijvoorbeeld door comparative assessment of cut-off criteria, mag daarom niet te snel gaan.

Zorgvuldig is ook groen

Vergroening en verduurzaming omvatten meer dan alleen de ontwikkeling en introductie van nieuwe stoffen en middelen. Bij duurzame

gewasbescherming gaat het om het totaalpakket. Biologische en chemische middelen zijn daar onderdeel van. Een belangrijke bijdrage aan duurzaamheid wordt geleverd door zorgvuldig gebruik van middelen, dus ook van chemische gewasbeschermingsmiddelen. Denk daarbij aan geïntegreerde teelt, precision farming, emissiebeperkende maatregelen, de inzet van waarschuwingssystemen, maar bijvoorbeeld ook het zorgvuldig omgaan met de spuitank en de restvloeistoffen. In haar onlangs gepubliceerde 'Actieplan Schoner, Groener, Beter' doet LTO Nederland de toezegging om werk te maken van een brede implementatie van emissie-reducerende maatregelen en technieken. Ook dit is een stap naar meer duurzaamheid.

Chemisch en biologisch

Maakt de gewasbescherming, op korte of lange termijn, een omslag van chemisch naar compleet biologisch? Dat is onwaarschijnlijk. Chemische gewasbescherming zal (vooralsnog) noodzakelijk blijven, om voldoende oogstzekerheid te kunnen garanderen. Het huidige pakket aan groene middelen is nog te smal en biedt onvoldoende zekerheid in effectiviteit om chemische middelen volledig te vervangen. De gewasbeschermingsindustrie investeert veel in biologische middelen, maar zal ook blijven innoveren op het gebied van de chemische gewasbescherming. Ook blijft zij telers ondersteunen en stimuleren om gewasbeschermingsmiddelen zorgvuldig en verantwoord toe te passen, om zo bij te dragen aan meer duurzaamheid. De industrie is sterk gemotiveerd om groene middelen te ontwikkelen en haar bijdrage te leveren aan een duurzame land- en tuinbouw. ■

Jean Charles Bocquet, ECPA: 'Biologisch en chemisch hand in hand'

Biologische en chemische gewasbescherming gaan steeds meer hand in hand. Ook Jean Charles Bocquet, directeur-generaal van ECPA (European Crop Protection Association) constateerde dit tijdens de Annual Biocontrol Industry Meeting, die in oktober 2014 plaatsvond in het Zwitserse Basel. "Biologische gewasbescherming is onderdeel van de strategische benadering van veel internationale bedrijven", aldus Jean Charles Bocquet. "Gewasbeschermingsmiddelen van natuurlijke oorsprong maken steeds vaker onderdeel uit van het totaalpakket dat producenten van gewasbeschermingsmiddelen de teler bieden. Dat totaalpakket omvat, naast chemische en biologische gewasbeschermingsmiddelen, bijvoorbeeld ook zaden en diverse diensten, zoals beslissingsondersteunende systemen."

Op bedrijfsniveau is er veel samenwerking tussen de producenten van conventionele en biologische (natuurlijke) gewasbeschermingsmiddelen, constateert Jean Charles Bocquet. "Zowel op het gebied van research en ontwikkeling als de distributie. Ook bij de Europese en mondiale associaties is sprake van samenwerking en gezamenlijke initiatieven. Bijvoorbeeld als het gaat om het krijgen van duidelijkheid over de wijze van regulering van groene en laag-risico gewasbeschermingsmiddelen." De ontwikkeling van biologische middelen wordt mede gestimuleerd door de bezorgdheid van de burger over traditionele (synthetische)

Jean Charles Bocquet plaatst ook een kanttekening. "Het is belangrijk om realistisch te zijn over de ontwikkeling van nieuwe, groene gewasbeschermingsmiddelen. Het op de markt brengen van een nieuw gewasbeschermingsmiddel kost 250 miljoen euro en tien jaar. Daar komt bij dat de toepassing van groene gewasbeschermingsmiddelen vaak ingewikkelder is dan die van traditionele middelen. Het R&D-aandeel van de bedrijfskosten van de Europese gewasbeschermingsindustrie is de afgelopen dertig jaar fors gedaald: van 30 procent in de jaren tachtig naar minder dan 8 procent nu. Dit wordt onder meer veroorzaakt door het lastig interpreteerbaar zijn van het regelgevend kader en het onvoldoende functioneren daarvan."

gewasbeschermingsmiddelen. "Het grote publiek heeft waardering voor biologische oplossingen en interesseert zich hier ook voor. De perceptie is dat deze stoffen minder risico opleveren, omdat ze van natuurlijke oorsprong zijn. Mogelijk leiden deze ontwikkelingen ook tot een verlicht regime voor de toelating van deze middelen."

LTO Actieplan Schoner, Groener, Beter

Het LTO Actieplan Schoner, Groener, Beter over plantgezondheid en gewasbescherming is door Nefyto positief ontvangen. Er is in deze economisch onzekere tijd voor de land- en tuinbouw lef nodig om harde toezeggingen te doen, bovenop de reeds geldende maatregelen en voorschriften. Wel vindt Nefyto dat emissiebeperking sneller en concreter moet worden toegepast. Dit is nodig om de doelstellingen te halen voor de bescherming van mens, dier en milieu. Het Actieplan versterkt het behoud van bestaande toelatingen van gewasbeschermingsmiddelen. Het toepassen van gewasbeschermingsmiddelen en de omgang daarmee op het erf, kan en moet zorgvuldiger. Dat LTO Nederland bij de achterban steun heeft gekregen voor aanvullende acties en maatregelen, stemt positief. Nefyto is betrokken geweest bij de voorbereiding van het plan. Ook bij de uitvoering ervan zal Nefyto, vanuit haar verantwoordelijkheid in het kader van Product Stewardship, ondersteuning geven. Op het gebied van emissie naar water is de campagne Toolbox Emissiebeperking daarvan een concreet voorbeeld. ■

Joris Baecke (LTO, derde van links) presenteert het Actieplan aan de pers bij het bedrijf van Stolk Brothers: drie broers die duurzame anthuriums kweken in Bergschenhoek.

GEWASBESCHERMING MENSENWERK

Mies Beljaars

Mies Beljaars werkt sinds juni 2014 als medewerker communicatie voor Nefyto. Zij doet dit vanuit het kantoor van Brabers in Den Haag, waar het secretariaat van Nefyto is gevestigd. Haar functie is nieuw bij Nefyto. Ze werkt nauw samen met Maritza van Assen (directeur) en Jo Ottenheim (secretaris).

Mies Beljaars: "Door de rol in de voedselvoorziening staat gewasbescherming heel dicht bij de mensen."

Voor Mies Beljaars, opgegroeid in Breda, lokte de Randstad. Ze koos voor de studie ondernemingsrecht aan de Universiteit van Utrecht. "Wel moest ik als Brabantse wennen aan het 'directe' van de mensen in de Randstad, maar dat is ook leerzaam voor mij geweest."

Tijdens haar studie ging ze er een half jaar tussenuit om ontwikkelingswerk te doen in het Zuid-Indiase Bangalore. "Ik heb daar gewerkt als fundraiser voor een project voor de opvang van ouderen. Dat half jaar heeft mijn kijk op de wereld en het leven sterk beïnvloed. Jeervaart ook hoe belangrijk een goede voedselvoorziening is."

'Een nieuwe wereld voor me, maar zonder meer fascinerend'

Na haar studie is Mies Beljaars gaan werken bij de Europese Commissie in Brussel, DG SANCO. "Vanuit die functie was ik betrokken bij het schrijven van Europese wetgeving voor de import van vlees. Je ziet van dichtbij hoe ingewikkeld een multiculturele organisatie als de Europese Commissie is en dat dit inefficiënties kan opleveren." Het werk voor de Europese Commissie was ook een prettige periode voor Mies Beljaars. "Het is leuk om andere Europese culturen te leren kennen. En ik heb er vrienden in Duitsland en Roemenië aan overgehouden."

Na de Europese Commissie heeft Mies Beljaars zo'n anderhalf jaar gewerkt als persoonlijk medewerker van Cora van Nieuwenhuizen, Tweede Kamerlid voor de VVD. "Wat ik hier heb geleerd is hoe onderhandelingen werken en hoe je constructief kunt samenwerken met mensen die compleet andere ideeën hebben."

En toen de overstap naar Nefyto en daarmee naar de gewasbescherming. "Een nieuwe wereld voor me, maar zonder meer fascinerend. Het was een bewuste keuze. Door de rol in de voedselvoorziening staat gewasbescherming heel dicht bij de mensen. Maar ook dicht bij de Nederlandse economie, vanwege de agrarische exportproducten. Ik vind het boeiend om de wereldwijde handelsstromen in agrarische producten te volgen. Ook brengt gewasbescherming bij veel mensen een zekere emotie teweeg. Wel is het jammer dat wij in Nederland ons zo weinig bewust zijn van het feit dat we hier steeds over voldoende goed voedsel beschikken. En dat de Nederlands agrarische sector toonaangevend is in de wereld en veel bijdraagt aan onze economie. Gewasbescherming is gereguleerd in Europa en is onderhevig aan Haagse invloeden. Hierin komen al mijn interesses samen." ■

De NVWA en gewasbescherming

Effectief middelenpakket, handhaving en residuen

Een deel van de activiteiten van de Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit (NVWA) richt zich op gewasbescherming. Het gaat om een breed takenpakket, dat zich uitstrekt over de terreinen effectief middelenpakket, handhaving en residuen. Een nadere kennismaking met de NVWA.

Het hoofdkantoor van de NVWA bevindt zich in Utrecht. In Wageningen is één van de regiokantoren gevestigd en wel in het gebouw van de voormalige Plantenziektenkundige Dienst, die enkele jaren geleden is opgegaan in de NVWA. In dit regiokantoor vond op 9 oktober 2014 de jaarlijkse medewerkersdag van Nefyto plaats. De dag stond ditmaal geheel in het teken van een kennismaking met de NVWA en dan met name het deel dat actief is op het gebied van gewasbescherming. Verschillende medewerkers van de NVWA gaven per onderdeel een uitgebreide toelichting.

Ministerie van EZ

De NVWA valt onder het ministerie van Economische Zaken en is ontstaan uit een samenvoeging van de Voedsel en Waren Autoriteit (VWA), de Algemene Inspectie Dienst (AID) en de Plantenziektenkundige Dienst (PD). De activiteiten op het gebied van gewasbescherming vallen onder meerdere van de vijf divisies van de NVWA.

Op het gebied van gewasbescherming heeft de NVWA zowel een controlerende als een ondersteunende functie. De NVWA controleert de handel in gewasbeschermingsmiddelen en het gebruik ervan. Daarnaast ondersteunt zij de beleidsdirecties van het ministerie van EZ bij de ontwikkeling, uitvoering en evaluatie van het gewasbeschermingsbeleid. Ook de uitwisseling van kennis met buitenlandse organisaties en overheden hoort bij de taken van de NVWA.

Het takenpakket van de NVWA op het gebied van gewasbescherming is onder te verdelen in drie gebieden: effectief middelenpakket (zie kader), handhaving en residuen.

Handhavingplan

Op het gebied van handhaving is er de afgelopen jaren veel veranderd bij de NVWA. "Het accent is verlegd van het klassieke 'overtreders betrappen' naar het verhogen van de naleving door middel van gedragsbeïnvloeding", aldus Cris de Bouter, teamleider toezichtontwikkeling bij

de NVWA.

Er wordt een mix van instrumenten ingezet, afgestemd op het te bereiken doel. De aansturing van de handhaving vindt plaats op basis van informatie uit het werkveld. De controles zijn risicogericht op doelgroepen, in teelten en teeltmethoden.

De uit te voeren (risicogerichte) controles worden van tevoren vastgelegd in een jaarplan. Deze controles richten zich vooral op: import, naleving, milieu-beschermingsdoelen (waaronder waterkwaliteit en bijen), omwonenden, incidenten (vervuilde middelen) en opsporing (met name import). De NVWA probeert altijd zo zichtbaar mogelijk te zijn, hoewel dat niet altijd even gemakkelijk is.

Counterfeit

Eén van de handhavingstaken van de NVWA is de controle op illegale en namaak (counterfeit) gewasbeschermingsmiddelen. Zoals vaker in Nefyto Bulletin gemeld, is counterfeit een groeiend probleem. Deze middelen vormen een risico, omdat ze vaak geen of onvoldoende werkzaamheid hebben en gevaar-

lijk kunnen zijn bij opslag, transport, toepassing en later bij de consumptie van de gewassen waarop ze zijn toegepast. Counterfeit gewasbeschermingsmiddelen komen onder meer uit China en India.

"Bij de controles op counterfeit richten wij ons op de voorkant van de keten, omdat dit het meest efficiënt is", zegt Toon Driessen, inspecteur toezichtontwikkeling bij de NVWA. "Bovendien zijn de producten na invoer vrijwel onvindbaar. Vanwege de toenemende handel via internet controleren wij ook pakketpost."

Het vermoeden bestaat dat het bij counterfeit om georganiseerde criminaliteit gaat. Door deze organisaties worden kosten noch moeite gespaard om de spullen kwijt te raken. Containers met counterfeit producten blijven soms jarenlang op een schip (met alle risico's van dien), totdat er een haven is gevonden waar de container aan land kan worden gebracht.

De controle op counterfeit vraagt een Europese aanpak, want bij strenge controle in één lidstaat verplaatst de handel zich naar een an-

NVWA en effectief middelenpakket

Eén van de kerntaken van de NVWA is beleidsadviesing. De NVWA adviseert niet alleen de overheid, maar ook derden zoals het Ctgb en de industrie. Op het gebied van het effectief middelen- en maatregelenpakket (kortweg EM&MP) onderneemt de NVWA een groot aantal activiteiten, zowel nationaal als internationaal. Dat betreft onder meer:

- De NVWA is voorzitter van het Platform EM&MP en voert de secretariaten van dit Platform en van het Expert Centre for Speciality Crops (ECSC). Vanuit deze betrokkenheid komt de beleidsadviesing aan het ministerie van EZ tot stand.
- De NVWA neemt deel aan de werkgroep Green Deal (laag-risicostoffen), waarbij zij oplossingen en mogelijkheden inventariseert die kunnen bijdragen aan het verduurzamen van de sector.
- De NVWA brengt in kaart wat de impact van beleidskeuzes is op het effectief middelenpakket. Daaraan gekoppeld is de advisering aan het ministerie van EZ over oplossingsroutes.
- Voor comparative assessment gaat de NVWA de landbouwkundige vergelijking opstellen. Overigens moet dit proces nog nader ingevuld worden.
- Op het gebied van kleine toepassingen verzorgt de NVWA nationaal het Loket Kleine Toepassingen en het secretariaat van het Fonds Kleine Toepassingen. Ook neemt zij op internationaal niveau deel aan Europese werkgroepen 'Minor Uses' om samenwerking tussen de lidstaten te bevorderen.

Wim van Eck en Corry Brooijmans (NVWA) tijdens de forumdiscussie

José van Bijsterveldt en Toon Driessen (NVWA) tijdens de forumdiscussie.

De ruim vijftig deelnemers aan de medewerkersdag en vertegenwoordigers van de NVWA.

Medewerkersdag Nefyto bij NVWA

De jaarlijkse medewerkersdag van Nefyto vond ditmaal plaats in het regiokantoor van de NVWA in Wageningen. Naast uiteenzettingen over het takenpakket van de NVWA was er ook een interactief deel. De deelnemers gingen in discussie met een forum van NVWA-medewerkers, bestaande uit Wim van Eck, Corry Brooijmans, José van Bijsterveldt en Toon Driessen. Diverse onderwerpen passeerden de revue, waaronder het behoud van het effectief middelenpakket, met name voor de kleine teelten. Duidelijk werd dat dit een internationaal probleem is, dat gebaat is bij internationale samenwerking. "We hebben de industrie daarbij nodig", aldus José van Bijsterveldt. In een ander interactief deel werden de deelnemers uitgenodigd om te suggereren hoe de NVWA haar acti-

viteiten over het gebied van de gewasbescherming zou moeten verdelen en waar de accenten zouden moeten liggen. Vanuit de deelnemers kwam de suggestie om (naast handhaving) meer aandacht te besteden aan preventie en bewustwording bij gebruikers van gewasbeschermingsmiddelen. "De NVWA en de industrie hebben hierin een gezamenlijk belang", gaf één van de deelnemers aan. Naast inleidingen door de genoemde forumleden waren er ook inleidingen door Cris de Bouter en Hans Jeuring. De dag werd afgesloten met een rondleiding in het Nationaal Referentie Centrum, een expertisecentrum met een laboratorium waar onderzoek wordt gedaan naar ziekten en plagen.

dere lidstaat. De NVWA werkt daarom samen met andere organisaties, zoals de douane, OECD en Interpol. Via de douane krijgt zij inzage in de transporten naar Nederland. De industrie stelt gegevens beschikbaar over de samenstelling van producten en over onderzoeksmethodieken. Er is een Europees meldingssysteem, genaamd Rapid Alert System for Feed and Food (RASFF). Inmiddels heeft de NVWA in Nederland enkele gevallen van counterfeit gewasbeschermingsmiddelen opgespoord.

Residuen

De handhaving van residulimieten valt onder de divisie consument & veiligheid. Overigens wordt het residubeleid bepaald door het ministerie van VWS, dat ook als financier optreedt van de handhavingstaak van deze divisie.

Sinds 2008 zijn de MRL's voor Europa geharmoniseerd, door middel van Verordening 396/2005. Het Europese programma voor de controles van voeding (en sinds kort ook veevoer) wordt door DG Sanco aangestuurd. Vanuit Brussel krijgen de

handhavende instanties in de lidstaten opgelegd welke producten en stoffen zij in ieder geval moeten controleren. Deze lijst wordt aangestuurd door normoverschrijdingen in het (nabije) verleden en eventueel de mate van schadelijkheid.

"In het aantal monsters per 100.000 inwoners is Nederland binnen de EU een 'middenmoter'. Tegelijk hoort Nederland wel tot de lidstaten die de meeste stoffen onderzoeken (meer dan 400)", weet Hans Jeuring, senior inspecteur voedselveiligheid bij de NVWA. Naast de door Brussel gestuurde bemonstering maakt de NVWA ieder jaar ook een eigen keuze, die wordt vastgelegd in een jaarplan. Deels is dit standaard (bijvoorbeeld aardappelen zitten er altijd bij, vanwege de hoge consumptie) en deels is dit risicogestuurd. Jaarlijks worden 3.000 partijen en 300 samengestelde producten (zoals babyvoeding) bemonsterd. Dit gebeurt onder meer bij distributiecentra, importeurs en de procesindustrie. Alle resultaten worden gepubliceerd op de website van de NVWA. Wordt een overschrijding van de MRL geconstateerd, dan resulteert dat alleen in een recall als er gevaar dreigt voor de volksgezondheid.

Producten met een hoog risico van buiten de EU worden aan de buitengrens van de EU gecontroleerd, waarbij binnen twee dagen de analyse plaatsvindt. De Nederlandse producten laten al jarenlang nauwelijks normoverschrijdingen zien. Bij de andere Europese producten zien we dezelfde ontwikkeling sinds de MRL-harmonisatie in 2008. Bij de producten uit derde landen zijn er meer overschrijdingen, hoewel hier een dalende trend is.

Veel raakvlakken

Voor de deelnemers was het een interessante en informatieve kennismaking met de NVWA. De NVWA is een belangrijke instantie, wiens werkgebied veel raakvlakken heeft met dat van de industrie. ■

Het interactieve deel van de medewerkersdag.

Fytosanitair beleid

De NVWA heeft een belangrijke rol in het fytosanitair beleid. Dit omvat de gehele plantaardige productieketen en de groene ruimte. Fytosanitair beleid gaat over de borging van het weren, beheersen en vrijwaren van (mogelijk) schadelijke plantenziekten en -plagen. Dit heeft enerzijds betrekking op verspreiding van plantenziekten en -plagen door handelsstromen en anderzijds op uitbraken ervan bij bedrijven of in de groene ruimte.

De NVWA fungeert als National Plant Protection Organization (NPPO) en is verantwoordelijk voor het weren (import), beheersen (EU-intraverkeer, uitbraken) en vrijwaren (export) van (mogelijk) schadelijke plantenziekten en -plagen. Regelmatig worden quarantaine-organismen ontdekt, bijvoorbeeld in geïmporteerde handelspartijen. Het elimineren van dergelijke organismen moet met grote zorgvuldigheid gebeuren, waarbij de expertise van de NVWA op dit gebied een belangrijke rol speelt. De NVWA draagt verantwoordelijkheid voor het afgeven van garanties dat plantaardige producten bij export voldoen aan de eisen van importerende landen met betrekking tot de afwezigheid van schadelijke organismen.

Nefyto steunt Fonds Kleine Toepassingen

Nefyto zal het Fonds Kleine Toepassingen de komende vier jaar financieel steunen. Het verzoek hiervoor kwam van LTO Nederland. Al geruime tijd steunen de Nefyto-deelnemers de aanvragen voor kleine toepassingen door het beschikbaar stellen van kennis. Er is hierin een nauwe samenwerking met de Coördinatoren Effectief Middelenpakket (CEMP's) van LTO. Daarnaast zet Nefyto zich in een gemeenschappelijk verband op tal van aspecten in voor (het behoud van) toelatingen in speciality crops en kleine toepassingen.

De komende jaren behoeft het effectief middelenpakket de nodige aandacht. Dit vanwege de extra beperkingen die in elk geval vanuit Europa hun intrede zullen doen. De Green Deal groene gewasbeschermingsmiddelen moet helpen de overgang naar biologisch en laag-risico middelen te vergemakkelijken. ■

Waarom toelatingsstudies niet openbaar zijn

In het kader van haar Product Stewardship gedragscode streven Nefyto en haar deelnemers naar een zo groot mogelijk transparantie. Dat betreft ook het onderzoek voor de toelating van een gewasbeschermingsmiddel. Daar zijn echter wel grenzen aan. De evaluaties van de studies die gedaan zijn in het kader van de toelating zijn openbaar. Deze worden Europees gepubliceerd door EFSA en in Nederland door het Ctgb. Wat echter niet wordt gepubliceerd, zijn de studies zelf. De industrie heeft goede redenen om de studies niet openbaar te maken. Het gaat namelijk om concurrentiegevoelige informatie. De toelating van een gewasbeschermingsmiddel kost 250 miljoen euro en tien jaar. Een groot deel van die tijd en kosten zit in de uitvoering van de studies die vereist zijn voor een toelating. Deze investering moet worden terugverdiend. Als de betreffende studies openbaar zouden zijn, is het onvermijdelijk dat andere bedrijven deze studies gaan gebruiken om ook een toelatingsaanvraag te doen, zonder de investering in geld en tijd die oorspronkelijk toelatingaanvrager heeft gedaan. Zouden de studies openbaar zijn, dan is het voor de industrie niet rendabel om in de ontwikkeling van nieuwe gewasbeschermingsmiddelen te investeren. Desalniettemin wil de industrie aan de behoefte van maatschappelijke organisaties voldoen. Dit doet zij door het instellen van zogeheten reading rooms, waar alle studies door derden mogen worden ingezien. Uiteraard op voorwaarde dat deze niet gekopieerd en gepubliceerd worden. Inmiddels is daar ook gebruik van gemaakt. ■

Uitstekende start voor Toolbox Emissiebeperking

LTO Nederland, de Unie van Waterschappen, Agrodien en Nefyto zijn in 2013 gestart met de Toolbox Emissiebeperking. De Toolbox bestaat uit een set van informatiekaarten met praktische maatregelen om emissie van gewasbeschermingsmiddelen naar het oppervlaktewater te verminderen. Na het succesvolle introductiejaar gaat het Toolboxteam een nieuw instrument in de toolbox opnemen, waarbij specifiek de emissies vanaf het erf in kaart worden gebracht. Ook wordt in 2015 een korte video gelanceerd.

Via bedrijfsbezoeken van distributeurs van gewasbeschermingsmiddelen en van toezichthouders van de waterschappen en via lezingen van Nefyto-deelnemers zijn de toolboxkaarten het afgelopen jaar onder de aandacht gebracht van boeren, tuinders en loonwerkers. Het Toolboxteam schat dat het afgelopen jaar zo'n 9000 personen zijn bereikt. Uit een enquête, ingevuld door toezichthouders van waterschappen en leden van Agrodien, blijkt dat pakweg een vijfde van de bezochte boeren, tuinders en loonwerkers maatregelen neemt naar aanleiding van het bezoek. Het Toolboxteam ziet dit als een goed vertrekpunt, maar heeft uiteraard ook ambitie dit percentage de komende jaren fors te verhogen. De toolboxkaarten zijn te vinden via www.toolboxwater.nl. ■

EU werkt aan regelgeving voor hormoonverstorende stoffen

De Europese Unie werkt momenteel aan het opstellen van wetenschappelijke criteria voor de regulering van zogeheten hormoonverstorende stoffen. Wat is hormoonverstorend? En wat betekent dit voor gewasbeschermingsmiddelen?

Tallose stoffen beïnvloeden ons hormonale systeem, zoals voedingsmiddelen, medicijnen, vitamines maar ook licht. Stoffen die het hormonale systeem beïnvloeden, worden hormonaal actieve stoffen genoemd. Een dergelijke stof is niet per definitie een hormoonverstorende stof.

Het is belangrijk om, op een wetenschappelijke basis, duidelijke criteria op te stellen die hormoonverstorende stoffen onderscheiden van de hormonaal actieve stoffen die onschadelijk zijn. Dat is belangrijk voor de burger, de industrie en als het om gewasbeschermingsmiddelen gaat: het is ook belangrijk voor de land- en tuinbouw. Onnodig verbieden van gewasbeschermingsmiddelen heeft ingrijpende consequenties voor deze sector.

Het endocriene systeem

Hormonen zijn chemische stoffen die in het lichaam dienen als boodschapper. Ze worden geproduceerd door klieren in diverse organen. De meeste hormonen worden getransporteerd via de bloedbaan. Een veelgebruikte andere benaming voor het hormonale systeem is het endocriene systeem.

Veel processen in het menselijk lichaam worden door hormonen gereguleerd. Hormonen spelen een rol bij onder meer slaap krijgen, weer wakker worden, honger- en dorstgevoel, libido, het regelen van het glucosegehalte in ons bloed, het lichaam prepareren om een prestatie te leveren, de spijsvertering en vele andere processen.

Ons endocriene systeem wordt door veel factoren beïnvloed. Bijvoorbeeld door de afwisseling van dag en nacht, koude, warmte, voeding, stress, blijdschap, andere mensen, lichaamsprocessen, de biologische klok en andere hormonen (dus het lichaam zelf) en stoffen van buitenaf. De beïnvloeding is vaak maar tijdelijk. Bijvoorbeeld: na een maaltijd neemt het gehalte aan bloedsu-

ker toe en produceert het lichaam extra insuline, om daarna weer terug te vallen naar een lager niveau.

Het hormoonstelsel beïnvloedt andersom ook de relatie met de buitenwereld. Het dag-nachtritme bijvoorbeeld wordt ingesteld door het bijhormoon cortisol in samenwerking met melatonine uit de hersenen. Wie boos is, maakt veel adrenaline. Maar als je veel adrenaline in je bloed krijgt, merk je dat doordat je je plotseling agressief (boos) voelt worden. De relatie met de buitenwereld is een tweerichtingsverkeer: enerzijds reageert de hormoonhouding op de buitenwereld, anderzijds geven hormoonschommelingen impulsen aan de buitenwereld.

Veel kennis

We zijn voortdurend in contact met hormonaal actieve stoffen van zowel natuurlijke als synthetische oorsprong. In hoeverre een hormonaal actieve stof een negatief effect heeft op het menselijk lichaam, hangt niet alleen af van de intrinsieke eigenschappen van die stof maar ook van de dosis, de duur van de blootstelling en de conditie van het menselijk lichaam.

We weten veel over het endocriene systeem, het functioneren daarvan en over hormonaal actieve en hormoonverstorende stoffen. Deze kennis wordt benut om producten te verbeteren. Ook is kennis belangrijk voor het inrichten van toekomstige regelgeving.

Gewasbeschermingsmiddelen

Gewasbeschermingsmiddelen grijpen in op het functioneren van levende organismen, zoals insecten, schimmels en onkruiden. Hebben gewasbeschermingsmiddelen hierdoor onbedoeld ook effect op de hormonale processen in het menselijk lichaam? En zo ja, is dat effect schadelijk? In hoeverre is op dit moment gewaarborgd dat gewasbeschermingsmiddelen geen hor-

Het gebouw van de Europese Commissie in Brussel. De Europese Commissie heeft de discussie over hormoonverstorend opengesteld voor publieke inbreng.

moonverstorend opleveren?

De Europese eisen voor de toelating op de markt van een gewasbeschermingsmiddel voorzien in een hoog beschermingsniveau van Europese consumenten en telers. Voor de toelating van een middel moeten meer dan 300 studies worden uitgevoerd. De helft daarvan betreft studies naar de menselijke gezondheid. Hiervoor worden ook multi-generatie tests gedaan, die de effecten op meerdere opeenvolgende generaties in kaart brengen. In de risicobeoordeling is er speciale aandacht voor kwetsbare groepen, zoals baby's en zwangere vrouwen. Als er nieuwe wetenschappelijke ontwikkelingen en inzichten zijn, worden de toelatingseisen voor gewasbeschermingsmiddelen daarop aangepast.

Europese Unie

De afgelopen jaren zien we een toename van hormoongerelateerde ziekten, zoals bepaalde kankersoorten, verminderd voortplantingsvermogen, diabetes en obesitas. Daardoor zijn er zorgen ontstaan over de rol van chemische stoffen in hormoonverstorend. Het is erg moeilijk om te bepalen in hoeverre deze stoffen van invloed zijn op de aanwezigheid en de ernst van genoemde hor-

moongerelateerde ziekten, die hun belangrijkste oorzaken vinden in erfelijke aanleg, dieet en levensstijl.

Toch is het begrijpelijk dat de Europese Unie heeft besloten om op basis van nieuwe wetenschappelijke criteria hormoonverstorende stoffen te reguleren. Naast chemische gewasbeschermingsmiddelen en biociden betreft dit ook alle (chemische) stoffen die onder de verordening REACH vallen. De Europese Commissie heeft de discussie over hormoonverstorend opengesteld voor publieke inbreng. De industrie staat positief tegenover een maatschappelijke discussie, maar benadrukt dat objectieve criteria en de laatste stand van wetenschap het uitgangspunt moeten zijn.

Eenduidige criteria

De industrie deelt het standpunt dat het gebruik van chemische stoffen niet het endocriene systeem van mensen mag verstoren en daardoor schadelijke effecten heeft. De regelgeving ten aanzien van stoffen moet daarop zijn ingericht. Daarbij moeten, op een wetenschappelijke basis, eenduidige criteria worden opgesteld om hormoonverstorende stoffen te kunnen onderscheiden van het grote aantal stoffen die wel invloed hebben op ons endocriene systeem maar niet schadelijk zijn.

Bij de inrichting van de regelgeving moet niet alleen van de intrinsieke eigenschappen van stoffen worden uitgegaan. Ook de dosering en de duur van de blootstelling, bij normaal gebruik van deze stoffen, moeten worden meegewogen. Want niet alleen de intrinsieke eigenschappen bepalen het risico, ook de mate en duur van blootstelling.

Impact land- en tuinbouw

Het verbieden van chemische stoffen op basis van louter intrinsieke eigenschappen kan resulteren in een verbod op gewasbeschermingsmiddelen die belangrijk zijn voor de land- en tuinbouw en waarvoor

In het kort

- De EU werkt aan het opstellen van wetenschappelijke criteria voor de regulering van hormoonverstorende stoffen.
- Een stof die invloed heeft op het hormonale systeem van de mens, is niet per definitie een hormoonverstorende stof.
- Het is belangrijk om, op een wetenschappelijke basis, duidelijke criteria op te stellen die hormoonverstorende stoffen onderscheiden van de hormonaal actieve stoffen die onschadelijk zijn.
- Niet alleen de intrinsieke eigenschappen van een stof bepalen het risico, ook de mate en duur van blootstelling. Daarmee moet rekening worden gehouden bij de inrichting van de regelgeving.
- Het verbieden van gewasbeschermingsmiddelen op basis van louter intrinsieke eigenschappen heeft ernstige gevolgen voor telers, voedselbeschikbaarheid, voedselzekerheid en economie.

geen alternatief is. De impact hiervan voor de land- en tuinbouw is zeer groot en kan telers in problemen brengen. Met ernstige gevolgen voor de voedselbeschikbaarheid, voedselzekerheid en economie. De ontwikkeling van een nieuw gewasbeschermingsmiddel kost tien jaar onderzoek en 250 miljoen euro. Daarom is het van groot belang dat er een goed doordacht, stabiel raamwerk komt voor de regelgeving met betrekking tot de toelating van gewasbeschermingsmiddelen. Zo kan de industrie blijven innoveren en telers blijven voorzien van de middelen die zij nodig hebben om voldoende en betaalbaar voedsel te produceren van hoge kwaliteit. ■

Bijvoorbeeld triazolen

Sommige gewasbeschermingsmiddelen bevatten triazolen. Dit zijn schimmelbestrijdende stoffen. Niet alleen gewassen zijn gebaat bij de inzet van triazolen. Ze zijn een belangrijk wapen tegen mycotoxines, giftige stoffen die schimmels achterlaten op de plant en die bij de mens kunnen leiden tot ziekte. Vermoed wordt dat triazolen hormonaal actieve stoffen zijn. Het om die reden zomaar verbieden van alle gewasbeschermingsmiddelen met triazolen heeft vergaande consequenties. Europese impactanalyses hebben aangetoond dat de afwezigheid van triazolen aanzienlijk opbrengstverlies veroorzaakt. Ook de NVWA doet een impactanalyse van een eventueel verbod en ook hier lijken de effecten groot.

COLOFON

NEFYTO BULLETIN 4 | DECEMBER 2014 | JAARGANG 20 Nefyto Bulletin is een uitgave van Nefyto (Nederlandse Stichting voor Fytofarmacie), belangenorganisatie voor de Nederlandse agrochemische industrie. Het bulletin wordt kosteloos toegezonden aan personen en organisaties die op enigerlei wijze betrokken zijn bij gewasbescherming in Nederland. Nefyto Bulletin verschijnt vier keer per jaar in een oplage van 1800.

REDACTIE Nefyto, Hogeweg 16 | Postbus 80523, 2508 GM Den Haag | t (070) 750 31 00 | f (070) 354 46 31 | nefyto@nefyto.nl | www.nefyto.nl TEKST EN REALISATIE FredMeijer.nl Communicatie, Doetinchem

ONTWERP EN LAY-OUT Cyril Strijdonk Ontwerpburo, Gaanderen FOTOGRAFIE Fred Meijer, Syngenta, BASF, ECPA, Femke Schook, Hugo Hoving DRUK JP Offset, Duiven

VERSPREIDING Controlled circulation / ISSN 1382-3833